

Tweede Kamer der Staten-Generaal

T.a.v. Vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20018
2500 EA DEN Haag

Woerden : 21 maart 2024
onze ref. : E24b02
doorkiesnr. : 0348 48 43 66
e-mail : hg@vemw.nl
onderwerp : VEMW position paper Energiewet

Geachte leden van de Vaste Commissie voor Economische Zaken en Klimaat,

VEMW maakt via dit position paper graag bekend wat haar zienswijze is op het wetsvoorstel Energiewet, Kamerstuk 36.378 (hierna: Energiewet) en maakt graag gebruik van de mogelijkheid om deze mondeling toe te lichten in het rondetafelgesprek van 27 maart a.s.

De energietransitie is in volle gang en de energiesector is druk doende om obstakels die de energietransitie belemmeren weg te nemen. Belangrijke routes van verduurzaming zijn elektrificatie en waterstof, en juist daar zijn de afgelopen jaren grote obstakels ontstaan. Netbeheerders hebben de netten die zij beheren niet op tijd uitgebreid, door verschillende factoren zijn de nettarieven tot ongekende hoogtes gestegen en een waterstofmarkt is nog niet van de grond gekomen. Wat vooral is gebleken is dat de netbeheerders gewoonweg niet voorbereid waren op de taak die voorlag en op het faciliteren van de transitie. De energietransitie kunnen de netbeheerders niet alléén faciliteren: samenwerking is onmisbaar. De enige manier om tot een CO₂-neutrale samenleving te komen is door netgebruikers in goed overleg samen te laten werken met netbeheerders. De Energiewet dient dit de faciliteren en eventuele obstakels weg te nemen.

Een van de grootste problemen op dit moment is een volstrekt ontoereikende uitbreiding van de elektriciteitsnetten. Netbeheerders geven aan onvoldoende mensen en materialen tot hun beschikking te hebben om deze uitbreidingen tijdig te doen en daarnaast nieuwe aansluitingen of verzwaringen van bestaande aansluitingen te realiseren. Dit heeft mede tot gevolg dat aanvragers van nieuwe aansluitingen of verzwaringen erg lang moeten wachten op hun aansluiting. Om netbeheerders te ontlasten en aangeslotenen op tijd van een aansluiting te voorzien is het zeer gewenst om aangeslotenen de mogelijkheid te geven zelf hun aansluiting te realiseren en eventueel achterliggende netwerkzaamheden uit te voeren ('right to challenge'). Het eerstgenoemde is reeds mogelijk voor aansluitingen boven de 10 MVA en het

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

laatstgenoemde is tot op heden niet in de wet verankerd. Ons voorstel is om het recht van aangeslotenen om zelf hun aansluiting te realiseren op te rekken tot aansluitingen vanaf 1MVA en niet te beperken tot de aansluiting maar ook achterliggende netuitbreidingen ('diepe netinvesteringen'). Dit recht op openbare aanbesteding geldt uiteraard onder een aantal voorwaarden. Zo dienen de gebruikte materialen compatibel te zijn met de materialen van de netbeheerder en moet de netbeheerder te mogelijkheid krijgen om het uitgebreide netgedeelte over te nemen tegen een redelijke compensatie.

Om verdere belemmeringen als gevolg van het volle elektriciteitsnet voor elektrificatie weg te nemen is het van belang dat aangeslotenen onderling transportcapaciteit kunnen delen. In tijden van schaarste van transportcapaciteit is het delen van transportcapaciteit voor partijen in een congestiegebied cruciaal en de enige optie om transportcapaciteit te gebruiken. Wettelijk moet worden vastgesteld dat aangeslotenen het recht hebben om transportcapaciteit te delen. Het is daarom van belang dat de toekomstige GroepsTransportOvereenkomst (Groeps-TO) in de Energiewet verankerd wordt. Hiermee krijgen partijen met een tijdelijk overschot aan transportcapaciteit de mogelijkheid om dit te delen met een andere, op hetzelfde netdeel aangesloten partij die misschien geen extra capaciteit kan krijgen. Op die manier kunnen meer partijen door betere samenwerking toch elektrificeren en aldus een bijdrage aan de energietransitie leveren.

Voor partijen die ter verduurzaming de route van elektrificatie kiezen is het verkrijgen van een nieuwe aansluiting of verzwaring van de huidige aansluiting randvoorwaardelijk. In artikel 3.38 van de Energiewet wordt het aparte recht op een aansluiting afgezwakt en voorwaardelijk gemaakt aan het niet-bestaan van congestie in het relevante gebied. Hoe een netbeheerder de congestieproblematiek onderbouwt, wordt bij AMvB geregeld. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid over de toegang van marktpartijen tot het systeem waarvan via verduurzamings- en uitbreidingsmogelijkheden hun bestaansrecht afhankelijk is. Immers kan een partij ook zonder gecontracteerd transportvermogen gebruik maken van het net via de bovengenoemde Groeps-TO Het recht op een aansluiting en het recht op transportvermogen dienen daarom onafhankelijk van elkaar te bestaan.

Sinds de liberalisering van de energiemarkt in 1998 is door marktpartijen en netbeheerders hard gewerkt aan het vormen van doelmatige samenwerkingsverbanden. Zo werken netbeheerders en marktpartijen nauw samen wanneer netbeheerders een voorstel willen doen voor een wijziging in de wettelijke codes waarin de kaders van de energiemarkt geschetst worden. Deze nauwe samenwerking, en de wettelijke plicht voor netbeheerders om overleg te voeren met representatieve organisaties van netgebruikers en de opmerkingen van deze organisaties in hun voorstel richting de ACM te verwerken, is verankerd in zowel de elektriciteits- als de gaswet, respectievelijk in artikel 33 en artikel 12d. Met de introductie van artikel 3.119 in de Energiewet wordt de juridische basis voor deze nauwe samenwerking sterk aangetast, netbeheerders worden in lid 2 van artikel 3.119 slechts verplicht representatieve organisaties van netgebruikers te 'betrekken' zonder verdere specificatie. Ons voorstel is dan ook om, gezien het succes van de samenwerking die door artikelen 33 (E-wet) en 12d (G-wet)

afgedwongen wordt, de teksten uit de voorgenoemde artikelen ook in artikel 3.119 van de Energiewet op te nemen.

Netbeheerders hebben als wettelijke kerntaak het faciliteren van toegang tot het net voor aangeslotenen. Onderdeel hiervan is het garanderen van voldoende transportcapaciteit de zogenaamde beheer- en ontwikkeltaak van de netbeheerders. Hoewel dit de afgelopen jaren niet gelukt is, blijft dit een belangrijke randvoorwaarde voor een doelmatig elektriciteitssysteem. In artikel 3.25, lid 1, van de Energiewet wordt deze wettelijke beheer- en ontwikkeltaak sterk afgezwakt, waarbij de netbeheerders slechts een 'redelijke vraag' hoeven te voorzien. Dergelijke termen zijn erg onderhevig aan verschillen en interpretatie en aangezien dit artikel het haakje is voor de ACM om de investeringsplannen te toetsen is het belangrijk dat hier concrete taal gebruikt wordt.

In artikel 3.43 van de Energiewet wordt mogelijk gemaakt dat de netbeheerder het overdrachtpunt eenzijdig vaststelt. Dat is een onnodige afzwakking van de rechtspositie van aangeslotenen waarmee de netbeheerder eenzijdig kosten bij de aangeslotene neer kan leggen. Onder de Elektriciteits- en Gaswet wordt het overdrachtpunt overeengekomen in overleg. De vaststelling van het overdrachtpunt bepaalt de scheiding tussen de installatie (kosten voor de aangeslotene) en het openbare net (kosten gesocialiseerd via de netbeheerder). Wanneer dit punt eenzijdig door de netbeheerder vast te stellen is, zorgt dit voor de aangeslotene voor zowel onzekerheid over kosten als eventuele juridische aansprakelijkheid wanneer problemen optreden door een voorval aan zijn kant van het overdrachtpunt. Daarnaast kan een aangeslotene verschillende redenen hebben om het overdrachtpunt op een bepaalde plek te plaatsen, denk bijvoorbeeld aan het later inpassen van duurzame opwek achter de meter. VEMW stelt dan ook voor om de oude bepalingen uit de Elektriciteits- en Gaswet te handhaven.

Met betrekking tot Artikel 1.6, lid 2 ('toepassing op interconnectoren voor gas met derde landen vanaf het connectiepunt met het Nederlands transmissiesysteem voor gas tot en met de territoriale zee) wordt uit de toelichting niet duidelijk welke juridische en materiële consequenties deze bepaling tot gevolg heeft voor de netbeheerder, het infrastructuurbedrijf en de netgebruikers in Nederland. Daar doet het feit dat 'aanleg van nieuwe, Nederlandse interconnectorsystemen voor gas zeer onwaarschijnlijk is' niets aan af.

De handelingen en activiteiten die een infrastructuurgroep of infrastructuurbedrijf conform artikel 3.19 verrichten behoeft meer verduidelijking. Ervaringen uit het verleden laten zien dat dit soort groepen en bedrijven concurrentie – kunnen – aangaan met marktpartijen. Een concrete afbakening, bijvoorbeeld bij het oppakken van handelingen of activiteiten die marktpartijen (nog) niet verrichten, bijvoorbeeld in een zich ontwikkelende en nog onzekere marktphase, is niet altijd duidelijk of mogelijk. Kijk naar de discussies rondom laadpalen, warmtenetten, en CCS. Daar waar een infrastructuurgroep of infrastructuurbedrijf deel neemt aan een terminal of opslag, en deze handeling of activiteit niet direct concurreert met marktpartijen en tot voordeel strekt van het gereguleerde netbeheer, kan dit acceptabel en zelfs wenselijk zijn. Voor VEMW is het belangrijk dat duidelijke kaders gesteld worden om te toetsen of de handeling of activiteit die een infrastructuurgroep of infrastructuurbedrijf

uitvoert of wil uitvoeren niet concurreert met marktpartijen en acceptabel is. Het is daarbij van groot belang dat marktpartijen worden meegenomen in de overweging.

Met Artikel 7.8 wijziging Warmtewet wordt voorgesteld om Artikel 12d, lid 1 te wijzigen zodanig dat verbruikers een gehele of gedeeltelijke tegemoetkoming ontvangen in verband met de kosten van de aansluiting op het transmissie- of distributiesysteem voor gas. De vraag die zich hier aandient is wie die tegemoetkoming voor de verbruikers gaat betalen, mede in het licht van gerechtelijke uitspraken op dit punt.

Een nieuw onderdeel in de Energiewet is hoofdstuk 4 over het beheren (vertrouwelijkheid van data) en uitwisselen van gegevens (noodzakelijke informatie voor een partij die daar recht op heeft én vergroting van het waarnemen van markt- en transitiemogelijkheden door en voor een netgebruiker). Voor VEMW is het van groot belang dat de bepalingen in hoofdstuk 4 voldoende civielrechtelijke borging en verplichtingen met zich mee brengen dat niet alleen de toezichthouder, maar ook individuele partijen of representatieve organisaties zich hierop kunnen beroepen. Daarnaast dienen de bepalingen concreet genoeg te zijn voor de toezichthouder om effectief te kunnen handhaven. Het is dan ook wenselijk dat de borging zoveel mogelijk in de wet verankerd wordt en niet, zoals nu beschreven, via ministeriële regeling vastgesteld wordt.

Ook is VEMW van mening dat de registers die bijgehouden moeten worden door partijen benoemd in hoofdstuk 4 wel doelmatig moeten zijn. Hiermee wordt bedoeld op de administratieve lasten die, bijvoorbeeld voor GDS-ontheffinghouders, sterk verzaamd worden. De administratieve lasten als gevolg van de bepalingen in hoofdstuk 4 zijn op zichzelf geen probleem, mits deze een duidelijke en doelmatige noodzaak hebben. In artikel 4.10 staat dat de lijst van benodigde gegevens aangevuld wordt per AMvB of ministeriële regeling. VEMW vindt dat te onduidelijk en is van mening dat dit sterk onderhevig is aan veranderingen of aanpassingen, wat onzekerheid over administratieve lasten voor partijen met zich mee brengt.

Een groot aantal bepalingen in de Energiewet wordt verder uitgewerkt in de AMvB of via ministeriële regeling. VEMW wil de noodzaak van een strenge voorhangprocedure voor de AMvB, waarbij het ontwerp van de AMvB bij wet geregeld dan wel bij inwerkingtredingswet bekrachtigd wordt, benadrukken. Regulering van voorwaarden en stabiel toekomstperspectief zijn immers zware onderwerpen die meewegen in het vestigingsklimaat van Nederland. Het is dan ook zeer onwenselijk dat deze voorwaarden zonder voorhangprocedure gemakkelijk aangepast kunnen worden.

VEMW ziet ernaar uit haar standpunten verder toe te lichten in het rondetafelgesprek.

Met vriendelijke groet,

W.g.

Hans Grünfeld
Algemeen directeur